

Praha Karla IV. 700 let

Když všechny cesty vedly do Prahy

Název: Praha Karla IV. – 700 let
Když všechny cesty vedly do Prahy

Text: Pražská informační služba – Prague City Tourism, Petr Kučera
Foto: Pražská informační služba – Prague City Tourism, Luděk Sládek
Mapové podklady: IPR Praha
Grafický návrh a sazba: Dynamo design, s.r.o.
Tisk: Agentura Bravissimo

Celkový náklad: 25 000 ks
Praha 2016
Neprodejné

Pražská informační služba – Prague City Tourism
Arbesovo nám. 70/4 / Praha 5 / 150 00 / CZ
www.prague.eu
www.karlovapraha.cz

Wow

ryzí emoce
Prague

Obsah

- 2** Vítejte v Praze Karla IV.
- 4** Život Karla IV. v datech
- 6** Významné akce v Praze k 700. výročí narození Karla IV.
- 11** Pražský hrad a okolí
- 14** Mapa centra Prahy
- 17** Pražský most Karla IV.
- 19** Staré Město
- 23** Nové Město a Vyšehrad

Vítejte v Praze Karla IV.

Půvab a kouzlo Prahy se pro návštěvníka mohou zdát stejným dílem náhody, jakým je třeba krásná lidská tvář. Není ale tomu tak docela; dalo by se dokonce říci, že Prahu Prahou učinil především jeden člověk – český král a císař Svaté říše římské Karel IV., který se zde v roce 1316 narodil. Za jeho vlády se Praha stala rezidencí císařství, kam směřovala pozornost celé Evropy. Seznamte se s ohromným dědictvím, jež tato výjimečná osobnost českých i evropských dějin Praze zanechala – při příležitosti 700. výročí jeho narození k tomu máte neopakovatelnou příležitost.

Vzdělaný Evropan a oddaný křesťan

Karel IV. (1316–1378), český král a císař Svaté říše římské, patří mezi největší evropské státníky. Jeho výrazná osobnost v sobě spojuje řadu zdánlivých protikladů. Ambiciózní vladař, výborný diplomat a mecenáš umění byl zároveň drsně pragmatickým realistou. Byl však také skutečným Evropanem, jemuž byla vlastní kultura německá, francouzská i italská.

Po matce Elišce Přemyslovce, po otci Janovi Lucemburk. Rodinné kořeny Karla IV. sahaly k počátkům přemyslovské dynastie v Čechách, ale zároveň také k prvním francouzským králům a dokonce až ke Karlu Velikému v čele středověké říše římské.

Karel IV. se narodil 14. května roku 1316 v Praze. V té době byla v povědomí Evropanů středobodem světa Evropa, o existenci amerického kontinentu neměl nikdo ani tušení a mocensky nejsilnější zemí byla dočasně Francie. Právě tady začala v sedmi letech Karlova výchova. Ocitl se sám na francouzském královském dvoře, kde vládl Karel IV. Sličný. Chráněnec dostal k dispozici i vlastní vychovatele, čímž se mu náhle otevřela cesta nejen k rozsáhlému vzdělání, ale také k významným politickým a osobním kontaktům. Přítelem se mu stal například budoucí papež Kliment VI. V neposlední řadě bylo důležité, že si z Paříže přivezl svoji první manželku, milovanou Blanku z nastupujícího královského rodu Valois.

Všestranná příprava do života pokračovala v Lucembursku, v rodovém hrabství, kde se dospívajícího následníka trůnu ujal autoritativní prastrýc Balduin, arcibiskup v Trevíru. Karel se dál učil umění vládnout, doplnil si jazykové znalosti, samozřejmě bylo ovládnání dvorské etikety a rytířských čtností. Nakonec jej otec Jan povolal do severní Itálie, aby se v prostředí naplněném intrikami pokusil uhájit zájmy Lucemburků. Ke slovu přišlo praktické ověření vojenských znalostí, zacházení se zbraní, jízda na koni i vojenská taktika.

Diplomat a císař

Politické úspěchy slavil Karel zejména poté, kdy se stal králem Svaté říše římské. Neustále potvrzoval, že diplomacie a politické vyjednávání je jeho silnou stránkou. Zasahoval prakticky nepřetržitě do konfliktních situací, vždy s přehledem připraven ke kompromisu, často i s pomocí sňatkové politiky.

Život Evropy byl ovlivňován mnoha okolnostmi. K těm nejdůležitějším patřilo přesunutí papežského sídla z Říma do Avignonu. To Karel považoval za nevhodné a jako jeden z úkolů si určil vrátit papeže zpět do Říma. Sám ostatně v dubnu 1355 přijal ve věčném městě korunu císařů Svaté říše římské, čímž se i formálně stal prvním mužem tehdejšího světa.

Francie oslabená válečným konfliktem s Anglií, Španělsko potýkající se s reconquistou či prozatím slabé Moskevské knížectví nemohly ohrozit Karlovy záměry v říši. Její stabilitu posílil mimo jiné kodifikací říšského práva ve formě zákoníku pod názvem Zlatá bula Karla IV. Podobně dbal také na hospodářskou prosperitu, vzdělanost a kulturní rozvoj.

Karel IV. položil dobré základy společnému rozvoji Evropy a zůstává inspirativní osobností i v současnosti.

Život Karla IV. v datech

- 1310 nástup Lucemburků na český trůn; sňatek Elišky Přemyslovny a Jana Lucemburského
- 1311 korunovace Jana Lucemburského českým králem
- 14. 5. 1316 narození Karla IV.**
30. 5. 1316 pokřtěn tradičním rodovým jménem českých králů – Václav
- 1323 poslán na výchovu do Francie
- 1323–1330 pobyt na francouzském královském dvoře, při biřmování přijal jméno svého kmotra francouzského krále - Karel**
zásnuby a sňatek s Blankou z Valois, sestřenicí francouzského krále
- 1330–1331 pobyt a výchova v Lucembursku
- 1331 povolán za otcem do severní Itálie, aby mu pomohl vytvořit severoitalskou mocenskou základnu Lucemburků
- 1331–1333 pobyt v Itálii
pokus milánské rodiny Visconti Karla otrávit
první setkání Karla s mladším bratrem Janem Jindřichem
Karel jmenován zástupcem Jana Lucemburského v severní Itálii
Karel založil pevnost Montecarlo
25. 11. 1332 bitva u San Felice, Karel pasován na rytíře
- 1333 usazení na Starém Městě pražském
- 1334 Karel získává od otce titul markraběte moravského za Karlem přijíždí do Čech jeho žena Blanka z Valois
- 1335 mocenský boj Lucemburků o Tyroly s císařem Ludvíkem IV. Bavořem
- 1337 Karlova dobrodružná cesta přes Uhry, Chorvatsko a Jaderské moře do Tyrol, válka v Lombardii
- 1337–1339 roztržka mezi Karlem a Janem (synem a otcem v otázce mocenského postavení v Českém království, Karlův pokus o poručnickou vládu v Tyrolích na pomoc svému bratru Janu Jindřichovi
11. 6. 1341 český zemský sněm přijal a potvrdil markraběte Karla za budoucího českého krále
- 1341 přes snahy Lucemburků ztratil Jan Jindřich Tyroly a dědictví Jindřicha Korutanského; Karel se v roce 1347 pokusil Tyrolsko získat zpět, ale neúspěšně

- 1342 Pierre Roger novým papežem jako Kliment VI.
- 1344 pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství**
- 1344–1346 politický boj Lucemburků o římskou korunu pro Karla IV.
11. 7. 1346 volba Karla IV. králem Svaté říše římské
- 26. 11. 1346 korunovace na krále Svaté říše římské v Bonnu**
2. 9. 1347 královská česká korunovace v Praze, vytvoření Svatováclavské koruny, sepsán korunovační řád
- říjen 1347 triumfální cesta Karla IV. do říše
8. 3. 1348 založení Nového Města pražského
- 7. 4. 1348 založení univerzity (dnešní Karlovy univerzity)**
- březen 1349 ovdovělý Karel IV. uzavírá sňatek s Annou Falckou Karel IV. likviduje opozici v říši
- 25. 7. 1349 korunovace králem Svaté říše římské v Cáchách**
27. 5. 1353 dvojnásobný vdovec Karel IV. uzavírá sňatek s Annou Svidnickou
6. 1. 1355 korunovace lombardskou korunou v Miláně
- 5. 4. 1355 císařská korunovace v Římě**
- 1355, 1356 vydání a přijetí říšského zákoníku Zlatá bula Karla IV.
- 9. 7. 1357 Karel IV. položil základní kámen ke kamennému (dnešnímu Karlovu) mostu**
26. 2. 1361 v Norimberku narozen dlouho očekávaný syn Václav
21. 5. 1363 sňatek s Alžbětou Pomořanskou
- květen 1365 návštěva Avignonu, snaha přesvědčit papeže Urbana V. k návratu do Říma
4. 6. 1365 korunovace v Arles
14. 2. 1368 narozen Zikmund Lucemburský
- říjen 1368 druhá Karlova cesta do Říma, podpora papeže k přesídlení do Říma
- 1370 získání Braniborska
10. 6. 1376 syn Václav zvolen králem Svaté říše římské
- 1377/1378 diplomatická cesta do Francie
29. 11. 1378 Karel IV. umírá v Praze

Významné akce v Praze k 700. výročí narození Karla IV.

Po celý rok 2016 se bude v Praze konat řada zajímavých výstav, koncertů, festivalů i slavností, jejichž společným tématem je život a doba Karla IV., českého krále a císaře Svaté říše římské, od jehož narození v květnu uplyne 700 let.

Nejvýznamnější výstavní projekt

Císař Karel IV. 1316–2016

15. května – 25. září 2016 / Národní galerie v Praze – Valdštejnská jízdárna, Karolinum /

Bavorsko-česká zemská výstava představí Karla IV. jako mimořádnou osobnost evropských politických a kulturních dějin, jako zbožného, vzdělaného, cílevědomého a prozíravého panovníka, který k prosazení vlastních cílů neváhal použít širokou paletu diplomatických prostředků. Cílem výstavy je ukázat portrét Karla IV. oproštěný od zkreslujících nánosů ideologických předsudků a nabídnout veřejnosti plastickou podobiznu historické osobnosti s jejími pozitivními i stinnými stránkami.

Jedním z nezaměnitelných rysů Karlovy vladařské koncepce bylo programatické využívání výtvarného umění a architektury k propagaci císařského majestátu. Karel IV. se zaplul do historie jako jeden z nejvelkorysejších uměleckých mecenášů a zakladatelů, současně také jako jeden z nejbastěji zobrazovaných panovníků v dějinách středověké Evropy.

Osobnost Karla IV. bude promítnuta na kaleidoskopické pozadí širokých dobových kulturně-historických souvislostí, k nimž ve 14. století patřily např. klimatické změny, neúrody, morové epidemie, židovské pogromy i finanční krize. A právě do tohoto historického kontextu s nápadnými aktuálními přesahy bude zasazen obdivuhodný rozkvět karlovského umění a architektury. Byl tedy život na císařském dvoře natolik odtržen od ne vždy uspokojivé reality všedního dne v podhradí? Jakým způsobem byl vlastně současníky vnímán Karel IV.? Odkud přicházely finanční prostředky na velkolepou a nákladnou císařskou reprezentaci? Jak si lze představit shromažďování svatých ostatků a jaká byla role umění ve službách Karlovy říšské politiky? Na tyto otázky hledá výstava odpovědi prostřednictvím 140 exponátů různých uměleckých a uměleckořemeslných oborů i kulturně-historických a archivních dokumentů, vypůjčených z mnoha evropských a amerických muzeí, církevních i soukromých sbírek.

Jedním z nejvýznamnějších exponátů na výstavě bude koruna, kterou byl Karel IV. korunován králem Svaté říše římské. Tato koruna bude na českém území vůbec poprvé. A vůbec poprvé opustí chrám sv. Štěpána ve Vídni také dvě sochy Rudolfa IV. Habsburského a jeho ženy, Karlovy dcery.

Výstavy na Pražském hradě

Žezlo a koruna

15. května – 28. září 2016 / Pražský hrad – Císařská konírna / Stěžejní výstava oslav Karla IV. na Pražském hradě. Hlavním exponátem bude mimořádně samostatně vystavená česká královská koruna. Poprvé v novodobé historii ji doplní místo známých a každých pět let vystavovaných renesančních insignií (jablka a žezla) insignie gotické, které ke koruně v době Karlovy patřily a jejichž umělecké repliky budou pro tuto výstavu speciálně restaurátorsky zhotoveny.

Koruna království

15. května – 28. září 2016 / Pražský hrad – Jízdárna Pražského hradu /

Expozice symbolicky zpřístupní vnitřní a vnější triforium katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha v podobě jejich zjednodušené prostorové rekonstrukce. Triforium je památkově nejstřeženější, veřejnosti nepřístupný, sochařsky bohatě zdobený ochoz na vnější i vnitřní straně hlavní lodi katedrály.

Ve výpravné expozici návštěvníci najdou i pohřební roucha z královské hrobky, mimo jiné zde bude představena původní podoba královských bust se zlacením, polychromií a výzdobou tak, jak byla díla původně zamýšlena.

Koruna bez krále**15. května – 28. září 2016 / Pražský hrad – Starý královský palác /**

Do novodobé historie zavede návštěvníky expozice Koruna bez krále, která se bude konat v románském sklepení Starého královského paláce, v prostorách, kde byly zazděny korunovační klenoty během 2. světové války. Představí příběh této nejcennější národní relikvie v dramatickém 20. století, od vzniku Československa v roce 1918 po rok 1968.

Koruna Matky měst**15. května – 28. září 2016 / Pražský hrad – Tereziánské křídlo Starého královského paláce /**

Výstava se zaměří na katedrálu jakožto první stavbu v zemi. Představena bude činnost Jednoty pro dostavbu katedrály a portréty jejích významných členů. Vystaveny budou rovněž fotografie z archivu Pražského hradu pořízené v průběhu dostavby v 19. a 20. století a některé předměty z dostavby katedrály.

Koruna na dlani**15. května – 28. září 2016 / Pražský hrad – Rožmberský palác /**

Nejenom do doby vlády Karla IV. zavede návštěvníky výstava přibližující pražský groš jako věčnou minci Českého království. Výstava bude vycházet z historie zpracování stříbra a techniky zlacení. Návštěvník se mimo jiné dozví, jakou hodnotu mince měla a co se za ni dalo koupit.

Architektura pro korunu**15. května – 10. října 2016 / Pražský hrad – klášter sv. Jiří /**

Interaktivní výstava určená především dětem představí architekturu doby Karla IV. Proběhne ve spolupráci s pořadatelem mezinárodního výtvarně-architektonického projektu Hravý architekt, jehož cílem je přiblížit dětem historickou architekturu jejich města, naučit je, co je architektonické dědictví a proč je důležité se o ně zajímat a pečovat o ně.

Od 15. do 29. května budou ve Vladislavském sále Pražského hradu vystaveny **české korunovační klenoty**.

Další akce**Rytířské slavnosti na Pražském hradě****červenec a srpen 2016 / Pražský hrad – Jelení příkop /**

Rytířské vikendy v krásném prostředí Horního Jeleního příkopu Pražského hradu představí život středověkých rytířů a rytířská turnajová klání tak, jak probíhaly v dobách Karla IV.

Mystérium věže**od 1. dubna 2016 / Muzeum hlavního města Prahy – Staroměstská mostecká věž /**

Hlavním exponátem nové stálé expozice zůstane sama věž, její interiéry, sklepení, schodiště, krov a především ohoz

s obdivuhodným výhledem. Staroměstská mostecká věž patří k nejpůsobivějším gotickým dílům v Praze, spolu s mostem ji nechal budovat podle návrhu Petra Parléře sám Karel IV. Věž byla dokonce koncipována jako symbolický vítězný oblouk, kterým procházeli čeští králové na své korunovační cestě městem do katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě. Symbolika celé stavby i její výzdoby je významným kulturním fenoménem v dějinách pražské středověké architektury, proto nová expozice akcentuje právě tuto její stránku, zdůrazňuje souvislosti mezi stavebním provedením věže a uměleckým vyjadřováním v kontextu dobového citění. Expozice představí historické i kontextové souvislosti existence samotné věže, Karlova mostu a jejich nejbližšího okolí a bude se věnovat i okolnostem vzniku obou památek.

Civitas Carolina aneb stavitelství doby Karla IV.**13. května 2016 – 8. ledna 2017 / Národní technické muzeum /**

Ve velkém výstavním sále se představí stavitelské umění v době velkého stavebního rozmachu během vlády Karla IV. Prezentována bude řada dobových stavebních prvků a stavitelských postupů, např. funkční replika středověkého dřevěného jeřábu na lidský pohon, který byl zkonstruován na základě vyobrazení v Bibli Václava IV. Dalším z velkých stavebních strojů bude plně funkční replika gotického beranidla používaného pro beranění/zatloukání dřevěných pilotů při zakládání staveb nebo stavbě mostů.

Slavnostní bohoslužba na počest Karla IV.**14. května 2016 / Pražský hrad – katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha /**

Pontifikální mše konaná v den 700. výročí narození Karla IV., který se mimo jiné zasadil o duchovní rozkvět českých zemí. Mše se zúčastní přední představitelé státu, církvi a zahraničních hostů.

Pocita Karlu IV.**17. května 2016 / Pražský hrad – katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha /**

Česká filharmonie připomene výročí Karla IV. koncertem ve Svatovítské katedrále. Program byl koncipován tak, aby tohoto velkého panovníka oslavil důstojně, majestátně a přesto citlivě. Pod taktovkou šéfdirigenta České filharmonie Jiřího Bělohávkva zazní skladba Petra Ebena s výmluvným názvem Pocita Karlu IV., symfonická báseň Praga Josefa Suka a Te Deum Antonína Dvořáka.

Historie Univerzity Karlovy**do 31. prosince 2017 / Karolinum /**

Výstava v rozsáhlých sklepních prostorách Karolina byla otevřena u příležitosti 667. výročí založení Univerzity Karlovy. Jsou zde představeny zakládací listiny univerzity či kopie univerzitní pečeti a žezla i artefakty podle historických milníků: dějiny školy podstatně změnily např. josefínské reformy, rozdělení univerzity na českou a německou část, vznik Československa nebo pád komunistického režimu.

Expozice je rozdělena do několika částí mapujících vývoj univerzity – Univerzita utrakvistická, Univerzita Karlo-Ferdinandova a současná Univerzita Karlova. Připomenuty jsou i významné osobnosti, které byly s univerzitou spjaty, mj. biolog a fyziolog Jan Evangelista Purkyně, věhlasný fyzik Albert Einstein nebo nositel Nobelovy ceny za chemii Jaroslav Heyrovský.

Pražské jaro 2016: Tiburtina Ensemble

18. května 2016 / Národní galerie v Praze – klášter sv. Anežky České /

Ženský vokální ansámbl Tiburtina přednese společně se švýcarským kontratenoristou Terryem Weyem program nesoucí podtitul Úcta k Panně Marii ve 14. století. Jeho kostru tvoří slavná Messe de Nostre Dame (Mše k Panně Marii) středověkého velikána Guillaumea de Machaut (cca 1300–1377), jehož postava je výrazně spjata s českými zeměmi. Tento hudební skladatel působil od roku 1323 celých 17 let jako sekretář ve službách českého krále Jana Lucemburského. Jeho dílo dále v programu doplní jednohlasé mariánské zpěvy z českých pramenů doby Karla IV.

Pražské jaro 2016: Graindelavoix

19. května 2016 / Klášter Na Slovanech (Emauzy) /

Belgický soubor Graindelavoix provede „Kyperské nešpory“ – vokální skladby z Turínského rukopisu z konce 14. a první poloviny 15. století, které spojují tradici gotického chorálu s tradicí byzantského zpěvu a katolické církve Maronitů (oblast dnešního Libanonu). Tato hudba symbolicky zazní ve zdech Emauzského kláštera, kde Karel IV. nechal sloužit liturgii ve staroslověňštině.

Komponovaný hudební pořad k tematice Lucemburků

11. května 2016 / Staroměstské náměstí /

Koncert na počest Karla IV. v provedení Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK.

Koncert pro největšího Čecha Karla IV. a nejmenšího Čecha Hurvínka I.

2. května 2016 / Forum Karlín /

Koncert v den Hurvínkových devadesátin ve spolupráci s kapelou The Tap Tap k počtě největšího Čecha Karla IV. a nejmenšího Čecha Hurvínka.

Korunovační slavnosti

3. a 4. 9. 2016 / Vyšehrad, Staroměstské náměstí a další místa v historickém centru /

Rekonstrukce korunovace Karla IV. na českého krále a Blanky z Valois na českou královnu; korunovační průvod Prahou; dvorská hostina a rytířský turnaj ke cti českého krále.

Další průběžně doplňované a aktualizované informace najdete na www.karlovapraha.cz.

Změna vyhrazena

Pražský hrad a okolí /1/

Praha se za vlády Karla IV. stala císařskou rezidencí. Její nejdůležitější součástí byl Pražský hrad rozprostřený na skalnatém ostrohu nad řekou Vltavou. Samozřejmě, že svoji pozornost věnoval panovník především této lokalitě. Zkušenosti z mládí, léta strávená na francouzském královském dvoře, v italských signoriích či ve výstavném arcibiskupském Treviru vedly Karla k potřebě být v bezpečí, ale zároveň v příjemném prostředí, obklopen krásou a bohatstvím. Mocenské i politické centrum Svaté říše římské muselo vyhovovat požadavkům důstojné reprezentace a ohromit příchozí návštěvníky.

III. nádvoří Pražského hradu

V panoramatu Prahy zaujímá Hrad dominantní postavení. Hlavní historickou část představuje III. hradní nádvoří lemované stavbami Starého královského paláce, kaplí Všetech Svatých, Černou věží, ale i zbytkem středověkých hradeb. Život císařského dvora byl soustředěn právě sem. Diplomaté, umělci, řemeslníci, vyslanci z říšských měst nacházeli „svého krále“ často přístupného k diskuzi. Zároveň však panovník dbal na své výlučné postavení a vyžadoval patřičný respekt. Karel IV. dokázal v hradním okrsku dokonale spojit světskou a církevní moc dohromady. Silueta gotické katedrály svatého Víta, Václava a Vojtěcha je toho důkazem.

Chrám svatého Víta, Václava a Vojtěcha

Monumentální podoba katedrály na první pohled vypovídá o jejím duchovním významu pro českou státnost. Stala se nejen místem korunovace českých králů a královen, ale také nejhodnějším prostorem pro uložení nově vytvořené Svatováclavské koruny a dalších klenotů. Položení základního kamene gotické stavby na místě starší rotundy a baziliky nebylo v roce 1344 náhodné. Úzce souviselo s povýšením pražského biskupství na arcidiecézi, což byl jeden z významných Karlových politických úspěchů.

Inspirace francouzskou gotikou je jasně patrná. První stavitel Matyáš z Arrasu postavil chór s věncem kaplí, následně Petr Parléř dílo zaklenul a vybudoval kultovní centrum chrámu – kapli sv. Václava, dále Zlatou bránu i část hlavní věže. Po staletí pak katedrála zůstávala provizoriem. To, co doba karlovska začala, bylo zúročeno a definitivně dokončeno až ve 20. století.

Mezi nejceněnější část katedrály patří Zlatá brána – slavnostní vstup do chrámu z III. nádvoří, ozdobená originální mozaikou Posledního soudu s unikátním zpodobněním císaře Karla IV. a jeho manželky Alžběty Pomořanské. Další panovníkův portrét nalezneme v kapli svatého Václava. Nádherná výzdoba i odlišné pojetí architektury zdůrazňují výjimečnost místa nad hrobem nejvýznamnějšího zemského patrona sv. Václava. Obklady stěn s tepanými zlatými plátky, drahými kameny i nástěnnými malbami pašijového cyklu jsou součástí původní výzdoby ze 14. století. Pozdější doplnění tvoří výjevy ze života sv. Václava, připisované Mistru litoměřického oltáře.

Trojlodí je novodobé, ale provedené podle původního středověkého projektu. Gotické tumbky v kaplích kolem chóru nechal Karel IV. vytvořit pro důstojné spočinutí přemyslovských předků. Busty členů královské rodiny, včetně císaře samotného, jsou součástí vnitřního ochozu katedrály, tzv. triforia. Podzemní královská hrobka ukrývá ostatky Karla IV. i dalších českých králů.

O monumentalitě chrámu svědčí některé jeho rozměry: délka je 124 metrů, šířka v příčné lodi 60 metrů, výška klenby 33 metry, hlavní věž dosahuje výšky 96,5 metru.

Svatovítský poklad

Unikátní postavení katedrály podtrhuje rovněž existence chrámového pokladu. Mnohé vzácné schránky s relikviemi světců se dochovaly právě z doby karlovské. Císař byl jejich vášnivým sběratelem. Snad proto, že si byl vědom svých hříchů, dával najevo okázalou zbožnost a nevynechal žádnou příležitost k získání ostatků. Vysoká kvalita uměleckého řemesla, nákladnost provedení,

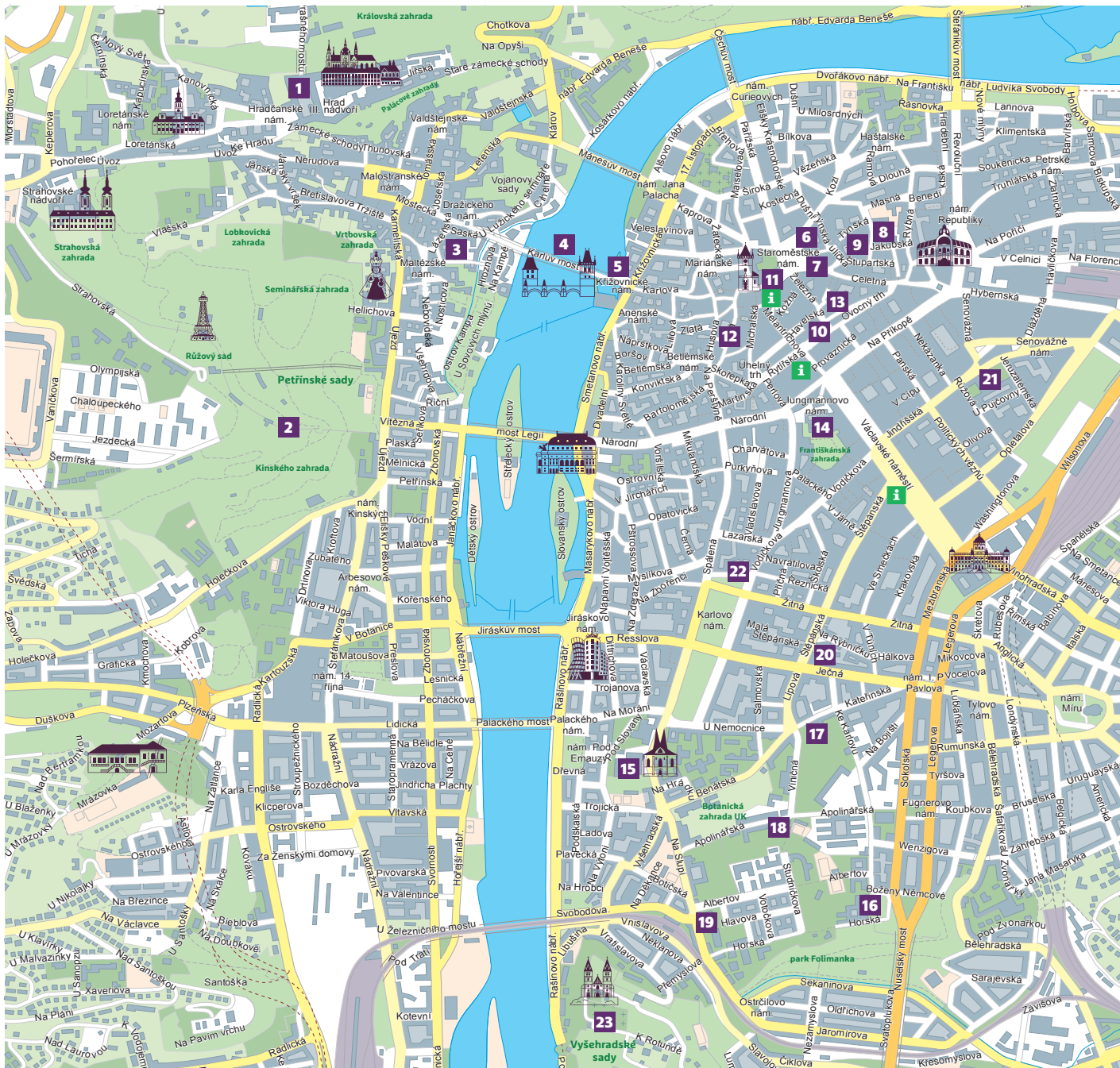
to vše dokonale vypovídá o osobnosti Karla IV. Mezi nejceněnějšími předměty vyniká zlatý ostatkový kříž, relikviářová paže sv. Jiří či onyxová miska a věžový relikviář sv. Kateřiny. Původní součástí pokladnice byly i korunovační klenoty, vytvořené k počtě sv. Václava. Nenechte si ujít příležitost tento vzácný poklad na vlastní oči vidět. Nachází se v kapli svatého Kříže na druhém nádvoří.

Starý královský palác

Císař měl svůj dvůr a palác v těsném sousedství katedrály. Když natrvalo přesídlil do Prahy, nebyla situace na Pražském hradě ideální. Původní palácová raně středověká stavba zdaleka neodpovídala nárokům na reprezentaci a životní styl. Důkladně provedená náročná přestavba se sice nedochovala, ale Starý královský palác nabízí k vidění celé jedno gotické patro, původně určené k bydlení pro královny. Ačkoli Karlova reprezentační část zanikla a na jejím místě dnes stojí Vladislavský sál, můžeme si, alespoň na několika detailech jako jsou zbytky arkýřové kaple, část gotických arkád v přízemí či sloupová síň, udělat obrázek původní podoby.

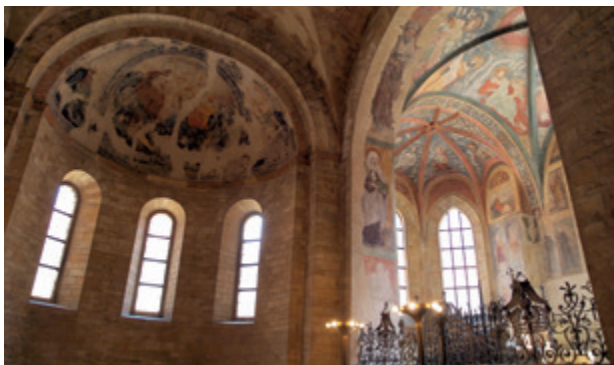

Kaple Všech svatých

Spolu s přestavbou svého sídla nechal Karel vytvořit také novou kapli Všech svatých. Intimní, dvorní kaple panovníků představující výhradně soukromý prostor krále, byla nahrazena samostatně stojící svatyní, při níž Karel IV. v roce 1339 založil kolegiátní kapitulou. Parlěřova huť pak provedla výstavbu náročné vrcholně gotické stavby, inspirované pařížskou Sainte Chapelle. Velký požár Malé Strany a Hradčan v roce 1541 výstavně dílo bohužel výrazně poškodil, takže dnes již nemůžeme obdivovat detaily originálu stavby. Dlouho neopraveného provizoria se ujala sestra císaře Rudolfa II., arcivévodkyně Alžběta Habsburská, která se rozhodla částečnou opravu financovat.

Bazilika svatého Jiří

Pozornosti Karla IV. neunikly na území Pražského hradu ani další stavby. V duchu pěstování tradice a významu přemyslovského rodu, k němuž se hrdě hlásil, se panovník rozhodl nechat upravit kapli sv. Ludmily nad hrobem první patronky českého státu v bazilice sv. Jiří. Opět to byla Parlěřova huť, která byla pověřena její realizací. Nové gotické patro kaple i její zaklnutí, náhrobek s ležící podobou světice či nástěnné malby dokládají vysokou uměleckou úroveň díla.

Staré purkrabství s Černou věží

Ještě jedno místo je na Pražském hradě úzce spjato s osobností krále Karla. Staré hradní purkrabství, kde mladý panovník trávil své první měsíce po návratu do Čech, zejména na sklonku roku 1333 a v letech následujících. Místo v blízkosti Černé věže se stalo provizoriem a náhradou za neobyvatelný Královský palác. Více pevnostní než pohodlná architektura sice neposkytovala žádný luxus, ale pro Karla to byl nový domov.

Pražský hrad zůstává již více než tisíc let symbolem české státnosti. Vláda Karla IV. patří v jeho minulosti k těm nejdůležitějším etapám.

Hradčany a Malá Strana

Nejen Hradu věnoval Karel svoji pozornost. Také Hradčany a podhradí, dnešní Malá Strana, byly součástí jeho urbanistických

plánů. Původní městečko Hradčany představovalo stejně jako Menší Město pražské důležitou přístupovou cestu i obchodní zázemí císařské rezidence. Nedaleko byl klášter premonstrátů na Strahově. Karel IV. se rozhodl rozšířit, lépe zabezpečit a také vybavit území bezprostředního okolí svého sídla. Díky tomu velmi podstatně zvětšil plochu předhradí, napojil ho na Petřín a kolem Petřínského vrchu až k řece nechal postavit tzv. **Hladovou zeď /2/**. Proč „hladovou“? Opuková hradba měla posílit obranyschopnost města i rezidenčního sídla. Stavěla se v době, kdy v Čechách řádil hladomor. Podle pověsti tak Karel zajistil obživu pro část městské chudiny, která na stavbě pracovala.

Malostranské podhradí tvořilo díky sídlu arcibiskupa či komendy rytířů svatého Jana Jeruzalémského (**kostel Panny Marie pod řetězem**) /3/ důležitou oporu Karlovy moci. Pro rozvoj města však bylo potřeba spojit oba vltavské břehy dohromady. I tento úkol Karel IV. zvládl bravurně.

Pražský most Karla IV.

Kamenné srdce Prahy – slavný most, pro který sochaři vytvářeli svá sousoší a básníci psali své básně. Procházíme se po mostě s pocitem, že tak činili mnozí slavní před námi již od 14. století a zároveň s vírou, že i v budoucnu zůstane tento architektonický skvost Karla IV. zachován. Nádherná památka však nebyla na počátku ničím jiným než důležitou komunikací spojující oba břehy pražského podhradí. Rezidenční město českých králů a jeho obyvatelé nutně potřebovali přejít řeku suchou nohou. Požadavek zcela pochopitelný rozhodně nepatřil, co se řešení týče, k jednoduchým.

Most Juditin

Když si domyslíme brody přetínající koryto řeky a také dřevěný most, který nemohl dobře odolávat rozmarům počasí, měla Praha svůj první opravdový, tedy kamenný most již ve 12. století. S nápadem výstavby přišel snad pražský biskup Daniel, ale vlastním podporovatelem byl přemyslovský král Vladislav a zejména jeho

manželka Judita Durynská, po níž se mostu začalo říkat Juditin. Stavba dokončená r. 1172 bez problémů přečkala až do velké povodně, když začátkem února roku 1342 voda náhle překvapila „...obrovskou spoustou a tloušťkou ledu...“. Od této chvíle si město muselo vystačit s problematickým provizoriem. Nakonec byl postaven most nový.

Karlův most /4/

Český král a císař Svaté říše římské Karel IV. si byl dobře vědom, jak důležité je spojení přes řeku. Konečně 9. července roku 1357 byl položen základní kámen k technicky nesmírně náročné stavbě. A proč k tomu nedošlo dříve? Možná proto, že se jednalo o finančně příliš nákladný projekt. České království se díky němu zadlužilo dokonce na mnoho let dopředu.

Výstavba zdárně pokračovala pod vedením Petra Parléře. Mladý stavitel se osvědčil. Nejprve se musel vyhnout zbytkům staršího mostu, proto byla řeka překlenuta o několik metrů výše. Protože chtěl zachovat starší mostní bránu s věží na malostranském předmostí, byl most stavěn do mírného oblouku, s délkou 515,76 metru a šířkou 9,5 metru. Pískovcový most spočívá na 16 obloucích nestejného rozpětí. Ukotvení pilířů na mlýnské kameny a dubové rošty odpovídalo dobovým možnostem, úroveň průchodu přes most byla unikátně asi ve výšce 13 metrů nad hladinou řeky.

Všichni snili o krásné a pevné stavbě, jejíž kvalita odolá všem povodním. Možná tady se zrodila legenda o vejcích přídávaných do malty, aby byla pevnost mostu co nejvyšší. Výstavba pokračovala ještě po mnoho let, avšak za Karlova života dovršena nebyla. Přesto pohřební průvod krále a císaře, který musel v roce 1378 přes most projít, již využil z větší části hotové dílo.

Patronem mostu se stal po pečlivém výběru svatý Vít, jehož zpodobnění dominuje reprezentativnímu vstupu na most. Stejně jako další figury zdobí Staroměstskou mosteckou věž, jednu z nejkrásnějších architektur gotické Prahy. Právě tady nalezneme

dobový sochařský portrét Karla IV., sedícího trochu nachýleně spolu se svým synem a nástupcem Václavem nad branou. Nádherné detaily napoví, že celá vstupní věž byla také provedena Parléřovou stavební hutí a dokončena v 80. letech 14. století.

Procházka po Karlově mostě patří k nejkrásnějším zážitkům. Právě odtud se otevírá město jako na dlaní. Že zde kdysi jezdily automobily, dokonce i tramvaje, lze jen těžko věřit. Sochy shlížející z jednotlivých mostních pilířů mohou dosvědčit, že v době zakladatele Karla IV. byl most ozdoben jedinou plastikou Krista na kříži. Teprve mnohem později byla doplněna sousoší, jejichž převážně barokní podoba odkazuje na dobu svého vzniku.

Jednu sochu si však nezapomeňte dobře prohlédnout. Je na staroměstském předmostí a patří přímo slavnému spolutvůrci mostu – **Karlu IV. /5/**. Třeba mu vzdáte i svůj hold!

Staré Město

Křivolaké uličky Starého Města a jejich drobná zákoutí dodnes připomínají, jakou podobu mívala Praha na počátku vlády Karla IV. Město obklopené pevnými hradbami a příkopem, s centrálním tržištěm, ungeltním dvorem a radnicí, reprezentující městskou samosprávu. Solidní základ pro budování rezidenčního sídla. Říkávalo se mu Větší Město pražské, ale také Mater urbium, chcete-li Matka měst.

Ačkoliv Karlovy urbanistické záměry byly velmi rozsáhlé, Starému Městu věnoval pozornost po všech stránkách. Rozšířil jeho práva, zajistil obyvatele proti případné újmě, ochránil jejich obchodní zájmy, podpořil zdejší cechy. Založením vysokého učení dodal Starému Městu lesk a privilegované postavení.

Dům U Kamenného zvonu /6/

Psal se rok 1316, když se na Starém Městě pražském snad právě v domě U Kamenného zvonu narodil budoucí král a císař Karel IV. Nádherné domovní znamení a detaily gotické fasády napovídají, že tady byl kdysi položen rozlehlý dvorec patřící pravděpodobně královské rodině. Obyčejný měšťanský dům by těžko skrýval tak

výstavnou a bohatě zdobenou kapli, jakou nalezneme v přízemí. Samostatná studna, vnitřní dvůr, reprezentační prostor věžové části domu, to vše svědčí o výjimečnosti dané lokality.

Kostel Matky Boží před Týnem /7/

Trojlodní bazilika se dvěma 80 metrů vysokými věžemi je nepřehlédnutelnou dominantou. I tento chrám byl z velké části postavený po polovině 14. století za účasti dvorské stavební huti a aktivní podpory císaře Karla IV. Zajímavý název kostela se odvozuje od kupeckého dvora a zároveň celnice, známé jako Týn či Ungelt. Vrcholně gotická stavba byla ve druhé etapě realizována pod vedením Petra Parléře, což je viditelné na mnoha detailech. Například bohatě zdobená okna, kněžiště a jeho zaklenutí, ale především architektura a výzdoba velkolepého severního portálu směřujícího do Týnské uličky připomínají Parléřův rukopis. Reliéfně zdobené desky, vložené do tympanonu, patří k unikátům českého sochařství. Znázorňují pašijové výjevy bičování, korunování trním a ukřižování Krista.

Také v interiéru je chrám galerií uměleckých děl, z nichž vyniká gotická cínová křtitelnice, nejstarší v Praze, zdobená reliéfními postavami apoštolů, kamenná kazatelna či dvě gotická sedile s konzolami ve tvaru korunovaných hlav. Unikátními řezbářskými díly jsou skupina Kalvárie a Trůnící madona, obě z roku 1410. I když kostel prošel mnoha pozdějšími zásahy, zůstává natrvalo spjat s dobou Karla IV.

Kostel sv. Jakuba a konvent františkánů minoritů /8/

Další z míst, které je neodmyslitelně spjata s Karlem IV., je konvent minoritů s kostelem sv. Jakuba. Vrcholně gotická stavba kostela byla sice zahájena již za vlády Karlových rodičů, Jana a Elišky, kteří dokonce v konventu slavili svoji královskou korunovaci, ale dokončení se datuje až k roku 1374. Potvrzení významu svatyně pak přišlo v souvislosti s úmrtím českého krále a císaře Svaté říše římské. Právě zde byl umístěn katafalk s mrtvým Karlovým tělem a s pěti stovkami hořících svící. Sem přicházeli lidé uctít památku svého krále.

I když kostel již nemá původní gotickou podobu, v půdorysu respektuje bazilikální trojlodí s hlubokým chórem. Klášterní ambit a bývalý letní refektář dokládají vysokou úroveň i uměleckou profesionalitu karlovské doby.

Dům U Štupartů /9/

Nedaleko kostela sv. Jakuba kdysi stával velký dvorec U Štupartů, známý jako místo pobytu královské rodiny i Karla samotného. Zřejmě po svém návratu do Čech v r. 1333 zde trávil mladý a politicky ambiciózní čekatel trůnu několik měsíců a činil důležitá rozhodnutí.

Ostatky a kostel sv. Havla /10/

Karel IV. proslul sbíráním ostatků a jejich pietním ukládáním do umělecky provedených schránek. Podářilo se mu získat také část lebky svatého Havla, a to přímo v klášteře St. Gallen ve Švýcarsku. 29. září 1353 pak Karel osobně předal plebánův kostelův ostatek v relikviáři provedeném ve zlatě a stříbře. Není divu, že měl právě pro staroměstský kostel sv. Havla panovník svou slabost. Vždyť víme, že nechal provést jeho gotickou přestavbu a navíc v těchto místech slavil svou slavnou korunovaci, když 2. září 1347 byla jemu i Blance z Valois konečně na hlavu vložena koruna českých králů.

Kaple Staroměstské radnice /11/

Stopa objevující Prahu doby karlovské nás tentokrát povede doprostřed Staroměstského náměstí. Jen těžko lze ponechat bez povšimnutí téměř 70 metrů vysokou věž Staroměstské radnice, jejíž součástí je také slavný pražský astrolábový orloj se svými kouzelnými figurkami 12 apoštolů.

Radniční věž a její Mariánská kaple, směřující arkýřem do velkého rynku, jsou opět dílem dvorské huti. Kaple byla nedílnou součástí radničního, kdysi Wolflinova domu, kde se scházeli konšelé v čele s purkmistrem, aby rozhodovali o důležitých problémech města.

Samotná kaple vznikla krátce po dokončení věže a byla vysvěcena v roce 1381. Její prostor tvoří loď položená v korpusu věže, na níž navazuje pětiboký bohatě zdobený arkýř, řadící se k nejkrásnějším

dílům Karlova dvorního stavitele Petra Parléře. Ten mimo jiné vyzdobil nároží pozoruhodnou sochou tzv. Staroměstské madony. Příkladná ukázka úrovně českého sochařství konce 14. století, ostatně jako další plastické detaily s motivy lidských tváří a zvířat.

Kostel sv. Jiljí /12/

Kostel sv. Jiljí, další Karlova fundace, je naprosto nepřehlédnutelný. Výrazně převyšuje okolní zástavbu Starého Města i dnes. Snadno si můžeme představit, jak překvapivě musel působit na své okolí v době, kdy Karel IV. podpořil vznik gotické stavby při nově založené kolegiální kapitule.

Monumentální halové trojlodí bylo postaveno na místě staršího románského kostelíka a vysvěceno v květnu 1371 arcibiskupem Janem Očkem z Vlašimi, dokonce za osobní přítomnosti Karla IV., jeho manželky i celého dvora.

Minulost chrámu je spojena se zajímavými událostmi, z nichž za připomenutí určitě stojí fakt, že již za Karlova života byla v kostele umožněna kázání Jana Milíče z Kroměříže, nejvýznamnějšího kazatele předhusitské reformace. Jistě doklad velkorysosti i duchovní pestrobarevnosti karlovské Prahy.

Po výrazné barokizaci interiér chrámu opustil své gotické tvarosloví, ale z vnějšího pohledu dělá svatyně, díky některým detailům, jako je původní gotický portál, stále dojem architektury 14. století.

Karolinum – Karlova univerzita /13/

Starému Městu náleží ještě jeden důležitý primát – 7. dubna 1348 zde bylo založeno vysoké učení, tedy Pražská univerzita. To ovšem zpočátku nebyla budova, nýbrž instituce, nejstarší na sever od Alp. Teprve postupně byly zakládány koleje čtyř univerzitních fakult: právníké, lékařské, teologické a artistické (sedmi svobodných umění), všechny na teritoriu Starého Města.

Právým symbolem univerzity je však Karolinum, tedy Karlova kolej, původně dům patřící rodině mincmistra Rotleva. Středověká

palácová architektura, postavená z režných cihel a kamene, s dochovanou křížovou chodbou, arkýřovou kaplí a dalšími gotickými detaily, je skutečným světovým unikátem.

A jak to bylo dál...

Zájem Karla IV. o rozvoj rezidenčního sídla nekončil na hranicích stávajícího města. Dvě velká založení – „korunovační“ kostel Panny Marie Sněžné a klášter slovanských benediktinů v roce 1347 předznamenala, že to nejdůležitější rozhodnutí panovníka teprve přijde: vytvořit město, jehož velikost i význam nahradí Kristův Jeruzalém.

Nové Město a Vyšehrad – Praha metropolí Evropy

Úmysl založit Nové Město pražské Karel IV. realizoval až po pečlivé přípravě. Zakládací listina byla vydána 8. března 1348 a již o několik týdnů později proběhlo za osobní účasti panovníka a mnoha hostů z říše položení základního kamene novoměstského opevnění. Gotické hrady, táhnoucí se v délce téměř 3,5 km, včetně čtyřadvaceti obranných věží a čtyř městských bran, byly dokončeny za pouhé dva roky.

Nové Město představuje v Evropě jednu z největších středověkých fundací, která svou velkorysostí navazovala na antické zásady výstavby měst o sto let dříve, než je přinesla italská renesance. Praha se svojí rozlohou, správním a ekonomickým zabezpečením i množstvím církevních staveb stala třetím nejvýznamnějším městem Evropy. Principy založení Nového Města byly pro Karla IV. daleko hlubší, protože představovaly zhmotnění nebeského Jeruzaléma.

Nebeský Jeruzalém

Rozšířit rezidenční sídlo bylo pro Karla IV. jistě důležité, ale ještě důležitější byla snaha vytvořit nový Jeruzalém, místo středověkou mystikou chápané jako ideální nebeské město, kam se dostane všechen spasený lid. Tomuto záměru odpovídalo promyšlené rozmístění náměstí i církevních staveb a jejich vždy jedinečná podoba. Pětice novoměstských kostelů je umístěna v pravidelných rozestupech tak, že vytváří při pohledu shora kříž žehnající městu. Také zasvěcení jednotlivých svatyní, propojující Prahu s klíčovými říšskými městy, ukazuje Karlův cíl učinit z Prahy metropolí Svaté říše římské a centrum světské vlády nad křesťanským světem. Posvátná aureola Nového Města byla završena roku 1350 převezením říšských korunovačních klenotů do Prahy. Klenoty spolu se vzácnými relikviemi pak byly vždy o první neděli po Velkém pátku ukazovány zástupům věřících na novoměstském Dobytčím trhu, dnešním Karlově náměstí. Snad již tehdy vznikl záměr postavit pro tento účel mimořádně výstavnou kapli Božího těla, i když její provedení připadlo až další generaci.

Kostel Panny Marie Sněžné /14/

Jako signál budoucího záměru založení města vznikl klášter karmelitánů s kostelem Panny Marie Sněžné. Karel IV. ho založil spolu se svou manželkou Blankou z Valois nazítří po slavné korunovaci českým králem, tedy 3. září 1347. Na stavbu kostela a klášterních budov daroval panovník pozemek a také dřevo. Využil totiž materiál, z něhož byly postaveny provizorní stavby pro korunovační hostinu. Z původního projektu monumentálního chrámu, který měl mít celkovou délku 100 metrů, bylo do roku 1397 dokončeno pouze kněžiště, zdvihající se do výšky téměř 40 metrů nad střechami novoměstských domů. Chrám se měl stát dominantou pravobřežních pražských měst, o jejichž spojení Karel IV. usiloval. Zajímavé bylo také zasvěcení kostela, které se vázalo k římské bazilice Santa Maria Maggiore a symbolizovalo tak duchovní pouto mezi Prahou a Římem. Další práce na výstavbě zastavily husitské války. Karmelitáni se sice posléze vrátili, ale to nemohlo zachránit svatyni, která byla ve velmi špatném stavu. Dnešní podoba pochází ze 17. století, na jehož počátku se Rudolf II. rozhodl postoupit klášter řádu františkánů. Teprve jim se podařilo zchátralý chrám opravit, znovu zaklenout a jeho význam obnovit.

Kostel Panny Marie Na Slovanech /15/

Klášter slovanských benediktnů s kostelem Panny Marie, sv. Jeronýma, Cyrila a Metoděje, Vojtěcha a Prokopa měl v Karlově Praze velmi specifické postavení. Byl založen v listopadu 1347 jako jediný klášter se slovanskou liturgií v západním křesťanstvu, a to „na zkoušku“ pro chorvatské mnichy, které Karel IV. do Prahy přivedl z benediktského opatství ostrova Pašman u Zadaru. Sloužili římskou liturgií ve staroslověnském jazyce a ve vizích Karla IV. představovali symbolický most mezi západním a východním křesťanstvím, o jehož opětovné spojení mimo jiné usiloval.

Velkolepý klášterní kostel, zasvěcený Panně Marii a slovanským zemským patronům, byl slavnostně vysvěcen za účasti císaře na velikonoční pondělí roku 1372. Podle evangelia o Ježíšově cestě a setkání s učedníky v Emmauzích, které bylo při této příležitosti čteno, se klášteru začalo říkat Emmauzy. Klášter se rychle stal centrem slovanské liturgie a bez ohony přečkal i husitské války.

Nevšední byla však i jeho další historie související jednak s etapou beuronské výzdoby i s událostmi 2. světové války, kdy byl areál těžce poničen spojeneckým náletem. Současná velmi zajímavá podoba je výsledkem rozsáhlé poválečné rekonstrukce. Evropským unikátem je gotická fresková výzdoba klášterního ambitu, tzv. emauzský cyklus, který nás vrací zpět do doby vlády Karla IV.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého /16/

Augustiniánská kanonie s kostelem Panny Marie a sv. Karla Velikého byla založena Karlem IV. v roce 1350. Pro umístění gotické centrály bylo zvoleno ideální místo, a to v nejvyšším bodě Nového Města na vrchu, který se rozkládal oproti Vyšehradu a který na tuto počest dostal název Karlov – Mons Caroli sancti. Zasvěcení kostela odkazuje ke svatořečenému císaři Karlu Velikému, osobnímu i panovníckému vzoru Karla IV., k němuž se příbuzensky hlásil. Skrze tento mimořádný chrám byla Praha propojena s Čáchami, korunovačním městem králů Svaté říše římské. Kostel byl totiž stavěn právě podle vzoru svatyně, v níž byl Karel IV. v roce 1349 sám korunou římských králů ověnčen. Trvalo celých 27 let, než byl kostel z větší části hotov a vysvěcen. Původní podoba chrámu se nám sice dochovala jen částečně, přesto jde o pozoruhodné dílo karlovské Prahy.

Kostel sv. Kateřiny /17/

Klášter augustiniánek s kostelem sv. Kateřiny byl dalším z chrámů Nového Jeruzaléma. Karel IV. jej založil v roce 1355 a zasvěcení opět nebylo náhodné. Svatá Kateřina Alexandrijská se těšila Karlovi velké úctě. Panovník věřil, že právě díky její přimluvě zvítězil 25. listopadu roku 1332 v severní Itálii v téměř ztracené bitvě u San Felice.

Při zakládání svatyní Nového Města pražského na svoji patronku nezapomněl. Z původního gotického kostela se dochovala pouze vysoká věž. Jinak je převážně barokní stavba dílem architekta Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

Kostel sv. Apolináře /18/

Do oně pětice významných chrámů patří také nepřehlédnutelný kostel na návrší Větrov. Byl založen Karlem IV. roku 1362 spolu s přenesenou kolegiální kapitulou ze Sadské ve východních Čechách. Zasvěcení kostela svatému Apolináři odkazuje na italskou Ravennu, v níž byl podle legendy svatý Apolinář prvním biskupem. Jemu zasvěcený pražský kostel vytváří duchovní spojení s Ravennou, místem, které bylo v 5. století posledním sídlem římských císařů a nachází se zde bazilika di Sant' Apollinare in Classe, jejíž architektura se stala inspirací pražské svatyni.

Kostel Zvěstování Panny Marie Na trávníčku /19/

Klášter žebavého řádu servitů, služebníků Panny Marie, a kostel Zvěstování Panny Marie Na trávníčku či také Na Slupi založil Karel IV. roku 1360. Legenda praví, že se tak stalo na základě slibu císaře před obrazem Panny Marie ve florentském klášteře servitů jako dík za uzdravení. Karel IV. měl k mariánskému kultu zvláštní úctu, a proto Panně Marii zasvětil více svatyní. Tato je pozoruhodná čtvercovou dispozicí a věží, která je svým vychýlením nejšikmější v Praze. I když došlo v průběhu 19. století k částečné regotizaci kostela, stavba stále představuje významný příklad Karlova architektonického i duchovního záměru.

Založení Nového Města pražského se však neomezovalo

pouze na výše zmíněnou symboliku. Starší farnosti, existující na zabraném teritoriu, byly respektovány a připojeny. Nově byly postaveny dva farní kostely, rozdělující neobvykle rozsáhlé území na dvě části.

Kostel sv. Štěpána /20/

Farní kostel horní části Nového Města byl postaven v 2. polovině 14. století a svěšen řádu křižovníků s červenou hvězdou. Není bez zajímavosti, že se jedná o jediný v českých zemích založený řád a navíc ještě o mužský řád založený ženou – svatou Anežkou Českou. Na pozemku kolem kostela se dříve mimo jiné rozkládal hřbitov, největší na Novém Městě pražském.

Kostel sv. Jindřicha a Kunhuty /21/

Farní kostel dolní části Nového Města byl vysvěcen roku 1351 pražským arcibiskupem Arnoštem z Pardubic. I tato svatyně byla ve správně křižovníků, od nichž Karel IV. získal většinu pozemků pro založení města. Kostel byl zasvěcen k počtě svatořečeného římského císařského páru Jindřicha II. a jeho manželky Kunhuty. Opět zajímavé zasvěcení, tentokrát zohledňující nejen císařskou tradici, ale také jedinou svatou patronku lucemburské dynastie.

Významné postavení měla na Novém Městě také tržiště. Koňský trh (Václavské náměstí), Senný trh (Senovážné náměstí) a Dobyččí trh (Karlovo náměstí) udivovaly nevídanou rozlohou, dosahující v případě centrálního Dobyččího trhu dokonce 8 hektarů. Není divu, že právě sem byla předurčena stavba radniční budovy.

Novoměstská radnice /22/

Podle doby vzniku je zřejmé, že sám Karel IV. podpořil výstavbu radnice s mohutnou nárožní věží jako sídlo městské samosprávy. Vrcholně gotická architektura mázhausu s původními klenbami

i sloupy a také zbytky gotických maleb na stěnách jsou toho důkazem. Jde o jeden z nejkrásnějších interiérů středověké Prahy.

Vyšehrad /23/

Královský hrad a bájně místo českých dějin, spojené s prvním vládnoucím rodem Přemyslovců, hrál v ideové koncepci Karla IV. významnou roli. Vyšehrad symbolizoval kontinuitu a odkaz přemyslovské dynastie, na níž Lucemburkové na českém trůnu navázali. Karlova milovaná matka, královna Eliška, zde roku 1330 zemřela. Rovněž podle nového korunovačního řádu se zde měl v předvečer korunovace zastavit a pomodlit každý nastupující český král. Vyšehradská akropole byla v 50. letech 14. století napojena hradbou na Nové Město a přestavěn byl zejména kapitulní chrám sv. Petra a Pavla, jehož symbolické připojení ke kříži nebeského Jeruzaléma podtrhovalo význam tohoto místa.

„Co učinil Augustus pro Řím, učinil Karel IV. pro hlavní město Čech.“
(Uberto Decembrio, 1399)

Císař Karel IV.

K*700
1316—2016

Národní galerie v Praze / Valdštejnská jízdárna / 15 / 5—25 / 9 / 2016

Za podpory